

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

СЕКЦІЯ № 3

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ

Антонюк Софія Любомирівна

здобувачка 1-го курсу магістратури

факультету цивільної та господарської юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ ТА МІГРАНТІВ

Сучасний світ стикається з безпрецедентними викликами, пов'язаними з міграцією та переміщенням населення. Збройні конфлікти, політичні переслідування, екологічні катастрофи, економічна нерівність та порушення прав людини змушують мільйони людей щорічно залишати свої домівки в пошуках безпеки та кращого життя. У зв'язку з цим проблема захисту прав біженців і мігрантів стає однією з найбільш актуальних як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Міжнародне право вже давно встановило базові стандарти захисту прав цих уразливих категорій населення. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців та інші міжнародні організації відіграють важливу роль у забезпеченні дотримання цих стандартів на практиці. Водночас кожна країна, включаючи Україну, має імплементувати міжнародні норми в своє національне законодавство, забезпечуючи таким чином правовий захист біженців та мігрантів на своїй території.

Міжнародні стандарти щодо статусу біженців базуються на кількох основних принципах. Це невідчужуваність основних прав і свобод, право на громадянство та захист від його позбавлення, заборона застосування збройної сили для обмеження прав або позбавлення етнічної, культурної чи релігійної самобутності. Також включено заборону примусового переміщення, право шукати притулок в

інших країнах, право залишати свою країну та повертатися до неї, а також заборона висилання біженців [1].

З огляду на актуальність міграційних процесів, питання захисту біженців і мігрантів набуває додаткової важливості для України, яка, з одного боку, є транзитною державою для багатьох мігрантів, а з іншого – сама стикається з проблемою внутрішньо переміщених осіб через тривалий військовий конфлікт на Сході країни. Відтак, адаптація міжнародних стандартів до національних умов стає нагальною потребою для забезпечення правового захисту цих осіб.

Світова спільнота давно усвідомила, що існує тісний зв'язок між проблемою біженців і питаннями дотримання прав людини. Порушення прав людини є однією з основних причин масових міграцій та унеможливорює добровільне повернення до тих пір, поки ці порушення не будуть усунуті. Зростання порушень прав національних меншин та міжетнічні конфлікти дедалі частіше стають причиною як масової міграції, так і внутрішнього переміщення населення [2, с. 12-39].

Найчастіше біженці виникають через військові конфлікти, як міжнародні, так і внутрішні. Цей феномен визначається передусім примусовим і небажаним для людини переміщенням з місця свого постійного проживання, зокрема зміною країни проживання [3].

Біженці володіють невід'ємними правами, які мають дотримуватись на всіх етапах: від звернення з проханням про притулок до завершення процесу його розгляду. Захист прав людини є ключовим як для запобігання новим потокам біженців, так і для вирішення проблем, що виникають у процесі їх міграції [4, с. 354-355].

Повага до прав людини є фундаментальною умовою для створення належних умов інтеграції біженців у суспільства країн, що їх приймають. Забезпечення таких прав, як право на освіту, працю, медичну допомогу та соціальний захист, сприяє не лише успішній адаптації біженців, але й зміцненню соціальної згуртованості в країнах, де вони знаходять притулок. Крім того, забезпечення

прав людини під час репатріації або переселення біженців є необхідним для уникнення повторних кризових ситуацій та масових переміщень у майбутньому.

Важливим елементом у цьому процесі є міжнародне співробітництво та правові механізми, що дозволяють забезпечити ефективну координацію між державами та міжнародними організаціями. Саме дотримання прав людини та виконання міжнародних стандартів захисту біженців дає можливість подолати глобальні міграційні виклики і сприяти стабільності та безпеці на міжнародному рівні.

Щодо міжнародних стандартів захисту прав біженців, то основоположними документами у цій сфері є Конвенція про статус біженців 1951 року та Протокол 1967 року, що розширює географічні та часові рамки захисту. Вони встановлюють ключові принципи, такі як принцип неповернення (*non-refoulement*), що означає заборону примусового повернення осіб у країну, де їхньому життю чи свободі загрожує небезпека та принцип рівного доступу до прав, за яким біженці мають право на працю, освіту, медичну допомогу на рівні з громадянами приймаючої країни [5].

Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), засноване в 1950 році, відіграє ключову роль у міжнародній системі захисту біженців. Основною місією цієї організації є захист прав біженців, їхня підтримка та сприяння у вирішенні проблем переміщення населення, зокрема шляхом надання гуманітарної допомоги та підтримки в пошуку довгострокових рішень для переміщених осіб.

Якщо ж говорити про міжнародні стандарти захисту прав мігрантів, то міжнародне співтовариство розробило низку стандартів, що визначають основні права мігрантів та механізми їхнього захисту. Ці стандарти закріплені в міжнародних договорах, конвенціях, таких як Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їхніх сімей (1990), Конвенція МОП № 97 про трудящих-мігрантів (1949 р.).

Міжнародні стандарти захисту прав біженців та мігрантів, хоча й базуються на гуманістичних принципах і міжнародних угодах, стикаються з низкою

викликів і проблем, які ускладнюють їх ефективне впровадження та дотримання на глобальному рівні. Зміни у світовій політиці, економічні та соціальні кризи, а також зростання кількості конфліктів створюють нові перешкоди для забезпечення прав цих категорій осіб.

Однією з основних проблем є зростаюча політизація міграційних процесів і питання біженців. Багато держав використовують проблему мігрантів і біженців як інструмент у внутрішній політиці, що призводить до ухвалення жорсткіших законів щодо їхнього прийому. Наприклад, обмеження на в'їзд, жорсткі умови отримання притулку та висока кількість депортацій суперечать міжнародним стандартам захисту прав цих осіб. Така ситуація може посилювати ксенофобію та дискримінацію, роблячи мігрантів і біженців ще більш уразливими.

Також організації, такі як Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), регулярно стикаються з нестачею ресурсів для надання ефективної гуманітарної допомоги. Постійне збільшення кількості біженців і внутрішньо переміщених осіб перевищує наявні фінансові та людські ресурси. Це обмежує можливості щодо забезпечення базових потреб, таких як житло, їжа, доступ до медичних послуг і освіти, що ускладнює захист прав біженців і мігрантів.

Попри існування чітких міжнародних стандартів захисту прав біженців і мігрантів, їх імплементація на національному рівні залишається слабкою в багатьох країнах. Деякі держави, навіть підписавши міжнародні угоди, не повністю виконують свої зобов'язання. Причинами цього можуть бути як політичні фактори, так і економічні труднощі. Наприклад, держави з недостатньо розвиненими правовими системами або слабкою економікою часто не мають можливості забезпечити мігрантам і біженцям належний рівень захисту, соціальної підтримки та правосуддя.

Отже, міжнародні стандарти захисту прав біженців та мігрантів є важливим правовим інструментом для забезпечення правових гарантій цих категорій осіб. Станом на зараз, українське законодавство у цій сфері розвивається з

урахуванням міжнародних зобов'язань, проте подальші кроки необхідні для удосконалення механізмів захисту прав біженців та мігрантів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Городецький О.О. Міжнародні стандарти захисту біженців та їх основоположні принципи. *Публічне право і управління*. 2020. № 2. С. 65-75.
URL : http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2020/11.pdf
2. Жук В.О. Поняття «біженець» у міжнародному праві. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2003. № 3. С. 12-39.
3. Свящук А.Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності: навчальний посібник. Харків: Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, 2018. 237 с. URL : https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/phd_2_copy.pdf
4. Правові механізми регулювання міграційних процесів: монографія / кол. авт.: Н.П. Бортник, В.С. Канцір, М.М. Сірант, Р.І. Радейко, Т.В. Бачинський; За заг. ред. Н.П. Бортник. Львів : НУ «Львівська політехніка», 2016. 892 с.
5. Конвенція про статус біженців, 1951 рік. ООН. Дата підписання: 28 липня 1951 року. URL : <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

Ключові слова: міжнародні стандарти, біженці, мігранти, Конвенція про статус біженців, міжнародні угоди, права людини, захист прав.

Науковий керівник: асистент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Бугасць Альона Сергіївна.

РОЛЬ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ.....	57
Рачок Анна Ігорівна	
МІСЦЕ ООН ТА МЕХАНІЗМ РОБОТИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	62
СЕКЦІЯ № 3. ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ.....	66
Антонюк Софія Любомирівна	
МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ ТА МІГРАНТІВ.....	66
Глебова Катерина Валеріївна	
ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	71
Гриньків Ігор Віталійович та Габрук Ярослав Олегович	
ПРАВА ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ СУЧАСНОСТІ.....	76
Грищенко Дарія Андріївна	
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	79
Грігуца Яна Сергіївна	
ПРАВА ЖІНОК У МУСУЛЬМАНСЬКИХ КРАЇНАХ: МІЖ РЕЛІГІЄЮ ТА ЗАКОНОМ.....	84
Дідух Анастасія Сергіївна	
РОЛЬ РАДИ ЄВРОПИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	90
Дробот Вікторія Вікторівна	
РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАХИСТІ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.....	93
Жилка Анастасія Миколаївна	
ПРОБЛЕМА СМЕРТНОЇ КАРИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	97
Жук Станіслав Сергійович	
ІНДИВІД ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНИХ ЗНОСИН.....	101
Іваськова Дарія Сергіївна	
ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: НОВІ СТАНДАРТИ ТА ВИКЛИКИ.....	105
Каліновська Катерина Станіславівна	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПІ.....	109
Капітоненко Ангеліни Сергіївни	